

Nærdemokratiske ordninger og tiltak som kan fremme innbyggerinvolvering i nye Kristiansand

Anbefalinger fra politisk prosjektgruppe 16. oktober 2018

Programleders forslag til vedtak (erstattes av fellesnemndas vedtak 30. oktober 2018):

1. Formannskapet gjennomfører en 3-årig forsøksordning med faste dialogmøter i fire utvalgte områder i perioden 2020-2022, der Søgne og Songdalen er to av de fire områdene.
2. Fellesnemnda anbefaler at bystyret for nye Kristiansand vedtar at formannskap og hvert hovedutvalg lager en plan for befaringer og møter som sikrer kjennskap til hele den nye kommunen
3. Fellesnemnda anbefaler at bystyret for nye Kristiansand vedtar at både formannskap og alle hovedutvalgene prøver ut oppgaveutvalg som samarbeidsform i neste valgperiode.
4. Fellesnemnda ber programleder utarbeide forslag til reglement for oppgaveutvalg som beskriver formål og retningslinjer.
5. Fellesnemnda ber programleder igangsette et lokaldemokratiprojekt for og med ungdom i 2018 og 2019 for å få opp innspill til hvordan medvirkning og samskaping kan involvere ungdom i ny kommune.
6. Fellesnemnda vil at innovative medvirkningsmetoder tas i bruk i arbeidet med kommunens overordnede styringsdokumenter og øvrig planarbeid, og dette bør innarbeides i planstrategien for nye Kristiansand.
7. Fellesnemnda ber programleder sørge for at ny kommune har lett tilgjengelige mottaks- og oppfølgingskanaler for ideer og behov som kommer fra innbyggere og samarbeidspartnere.
8. Utprøving av faste dialogmøter og oppgaveutvalg evalueres innen utgangen av 2022.

Innhold

1. Sammendrag	3
2. Bakgrunn	3
2.1. Fellesnemndas føringer	3
2.2. Prosess.....	4
2.3. Noen teoretiske perspektiver på deltakelse.....	5
2.4. Kort om status i dagens kommuner.....	6
3. Nærdemokratiske ordninger og lokale kontaktpunkt.....	6
3.1. Definisjoner på nærdemokratiske ordninger	6
3.2. Innspill fra innbyggere på dialogmøtene.....	8
3.3. Prosjektgruppas anbefalinger	9
4. Oppgaveutvalg.....	10
4.1. Definisjoner av oppgaveutvalg og erfaringer fra andre kommuner	10
5.2. Eksempler fra Gentofte og Svelvik	10
5.3. Innspill fra innbyggere på dialogmøtene.....	11
5.4. Prosjektgruppas anbefalinger	12
6. Demokratiprojekt barn og unge	12
5.1. Bakgrunn og erfaringer	12
6.2. Prosjektgruppas anbefalinger	13
7. Diverse tiltak som fremmer tillit og deltakelse.....	13
6.1. Åpenhet, transparens og tilgjengelighet	13
6.2. Medvirkning i planer.....	14
6.3. Samskaping og idemottak.....	15
6.4. Prosjektgruppas anbefalinger	17
7. Evaluering.....	17

1. Sammendrag

Fellesnemnda vedtok 28. november 2017 at det skulle nedsettes en egen politisk arbeidsgruppe som skulle arbeide med nærdemokrati og innbyggerinvolvering. Prosjektgruppa skulle anbefale hvilke kommunale tiltak og ordninger som kan fremme engasjement blant innbyggerne. For å komme fram til anbefalingene er det innhentet innspill fra andre kommuner, forskere og innbyggere i dagens tre kommuner.

Prosjektgruppas klare anbefalinger er at:

1. Formannskapet i nye Kristiansand skal ha en 3-årig forsøksordning med faste dialogmøter i fire utvalgte områder i perioden 2020-2022.
2. Alle hovedutvalgene skal lage en plan for befaringer og møter på ulike steder som sikrer at de gjør seg kjent i hele den nye kommunen i løpet av valgperioden.
3. Alle hovedutvalgene skal prøve ut oppgaveutvalg som samarbeidsform i neste valgperiode.
4. Det skal igangsettes eget lokaldemokratiprojekt for og med ungdom i 2018 og 2019.
5. Kommunen skal aktivt ta i bruk digitale verktøy for å styrke dialog mellom politikere og innbyggere.

I tillegg er prosjektgruppa opptatt av at ny kommune:

- Tilrettelegger for høy grad av åpenhet og transparens i beslutningsprosesser
- Prøver ut nye former og innovative metoder for medvirkning og innbyggerinvolvering i planprosesser
- Prøver ut ulike arenaer for samskaping i samarbeid med frivillige organisasjoner, andre aktører og kommuner
- Utvikler servicesenter til innbyggertorv som arena for samskaping i lokalmiljøene
- Har lett tilgjengelige mottaks- og oppfølgingskanaler for ideer og behov som kommer fra innbyggere og samarbeidspartnere.
- Skal utforske og prøve ut digitale verktøy som kan fremme åpenhet, medvirkning og samskaping.

2. Bakgrunn

2.1. Fellesnemndas føringer

Store kommuner og kommunesammenslåing kan forsterke innbyggernes opplevelse av avstand til makta og fremmedgjøring i samfunnet. Flere danske kommune har prøvd ut nye styringsformer som kan mobilisere innbyggere til å være involvert i beslutningsprosesser, samfunnsutvikling og frivillig arbeid.

Fellesnemnda var på studietur til Danmark 13.-14. november 2017 for å lære av danske kommuner. Etter studieturen vedtok fellesnemnda 28. november 2017 at det skulle nedsettes en egen politisk arbeidsgruppe som skulle arbeide med nærdemokrati og innbyggerinvolvering. Vedtaket ble gjort i forbindelse med sak om politisk struktur og organisering. Fellesnemnda oppnevnte 9 folkevalgte til prosjektgruppa, og 5 varamedlemmer. De 9 folkevalgte er:

1. Arild Berge, Venstre, Søgne, leder av gruppa
2. Ida Grørdum, Høyre, Songdalen, nestleder
3. Renate Hægeland, Høyre, Kristiansand
4. Kjetil Aasen, Senterpartiet, Songdalen
5. Per Kjær, Sosialistisk Venstreparti, Søgne
6. Trond H Blattman, Arbeiderpartiet, Kristiansand
7. Arild Birkenes, Fremskrittspartiet, Songdalen
8. Mira Svartnes Thorsen, Miljøpartiet de Grønne, Kristiansand
9. Grete Kvelland Skaara, Kristelig Folkeparti, Kristiansand

Programsekretariatet har bistått prosjektgruppa med forberedelse, gjennomføring og dokumentasjon av møter og rapportskrivning. Prosjektgruppa startet arbeidet i januar 2018, og la fram forslag til mandat for arbeidet i fellesnemnda 24.april 2018. Fellesnemnda vedtok da følgende konkretisering av arbeidet:

1. Fremme forslag om eventuelle utprøvinger av ad hoc komiteer ihht. Kommunelovens § 10 nr. 5 i nye Kristiansand
2. Fremme forslag til nærdemokratiske ordninger i nye Kristiansand
3. Utarbeide forslag til metoder, arenaer og arbeidsformer som inviterer innbyggerne til å delta i å finne løsninger på utfordringer i lokalsamfunnet

Fellesnemndas føringer fra overordnet styringsdokument, vedtatt 31.januar 2018, er lagt til grunn for arbeidet:

Stort samfunnsengasjement

Den nye kommunen skal organiseres og ledes slik at innbyggerne og samfunnsaktører blir motivert for å bidra i samfunnsutvikling og politisk arbeid. Nye Kristiansand kommune skal:

- Oppfordre til medborgerskap og fremme økt frivillig innsats
- Invitere til deltakelse og samskaping i områder og saker som krever særlig oppmerksomhet
- Sikre åpenhet og involvering i beslutningsprosesser
- Fremme helhetlig samfunnsutvikling og samarbeid på sentrale utviklingsområder

2.2. Prosess

Prosjektgruppa møttes første gang 30. januar 2017, og har til sammen hatt 8 møter. Ett av møtene var kombinert med et miniseminar 20. mars på Søgne Gamle prestegård. Her holdt Morten Øgaard fra UiA et innlegg om demokratisk innovasjon i kommuner, og rådgiver Kjell Ove Johansen fra nye Drammen snakket om arbeid med innbyggerinvolvering i nye Drammen. Representanter fra rådene for seniorer og funksjonshemmede, samt ungdomsrådene deltok også på dette miniseminaret.

For å få innspill fra innbyggere har prosjektgruppa gjennomført 6 dialogmøter:

- 24. mai: Tveit, 13 representanter
- 5. juni: Vågsbygd, 13 representanter
- 7. juni: Grim, 10 representanter
- 12. juni: Songdalen, 30 representanter
- 13. juni: Søgne, 25 representanter
- 20. august: Lovpålagte råd for eldre/seniorer og personer med funksjonsnedsettelse, 20 representanter

Deltakerne på de geografiske dialogmøtene var plukket ut på forhånd og representerte idrettslag, menighet, foreldregruppe, ungdom, minoritetsbefolkning, seniorer, frivillige, velforeninger, og andre lokale organisasjoner og lokale initiativ. Disse gav verdifulle perspektiver og gode innspill til prosjektgruppa. Oppsummering av innspill fra disse møtene vedlegges i rapporten. Det var to gjennomgående temaer på alle dialogmøtene:

1. Hvilke type saker kan mobilisere til engasjement?
2. Hva slags former for kontakt med kommunen kan skape engasjement?

Prosjektgruppen ønsket å avholde eget dialogmøte med ungdom. Det viste seg å være utfordrende å gjennomføre i praksis da det var vanskelig tidspunkt. Dette er noe av bakgrunnen for at demokratiprojekt for ungdom foreslås som oppfølgingstiltak (se kap 5).

Prosjektgruppens medlemmer har deltatt på flere ulike samlinger hvor det har blitt presentert eksempler og erfaringer som har vært viktige for prosjektgruppas anbefalinger:

- Nettverkssamling i Oslo i Smart by – nettverkets temagruppe om innbyggerinvolvering 19. mars 2018
- Kommunaldepartementets samling med kommuner som skal slå seg sammen 11.-12. april 2018¹
- Kommunaldepartementet lokaldemokrati-samling for prosjektledere som er med i lokaldemokratiseringen i Sandnes 29.-30. mai 2018²
- Lokaldemokratikonferanse 25.-26. september 2018³

Prosjektgruppen har vært pådriver for gjennomføring av KS sin lokaldemokrati-undersøkelse i dagens tre kommuner⁴, og tok også initiativ til at det ble sendt søknad om innovasjonsstøtte fra DIFI til utprøving av innovative involveringsmetoder. Søknaden ble behandlet i fellesnemnda 27. februar 2018, men ble senere avslått av DIFI.

2.3. Noen teoretiske perspektiver på deltakelse

I en artikkel om politiske ressurser og deltakelse fra 2017⁵ er politisk deltakelse definert som individets mulighet til å påvirke sine livsvilkår:

Opplevelse av kontroll over eget liv har stor betydning for opplevd livskvalitet, og forskning tyder på at folk som lever i land der de har frihet og innflytelse er lykkeligere (Inglehart m.fl. 2008). Det er mange måter vi kan påvirke og delta i samfunnet rundt oss. Den mest åpenbare er gjennom deltakelse i valg. En annen måte å påvirke politiske prosesser er gjennom aktivt medlemskap i politiske partier eller andre politiske grupperinger. I arbeidslivet har man større gjennomslagskraft dersom man organiserer seg i en fagforening eller bransjeorganisasjon.

I hvilken grad folk forsøker å påvirke samfunnsutviklingen henger sammen med hvor stor tiltro man har til at det man gjør faktisk spiller en rolle. I Norge har vi høy tillit både til politiske institusjoner og til folk generelt (Kleven 2016, Vrålstad, S. 2012). Siden 1980-tallet har imidlertid både valgdeltakelse og fagorganisering gått ned (Nergaard 2016, SSB 2016).

Yrkesaktive, høyt utdannede og de med høy inntekt benytter seg i større grad enn andre av de ulike kanalene for innflytelse i samfunnet. I noen grad er det også de samme gruppene som har høyest tillit til det politiske systemet. Det er samtidig klare forskjeller i denne typen tillit mellom folk bosatt i byer og dem som bor i distriktene.

Innbyggerinvolvering og samfunnsdeltakelse kan omfatte mange ulike aktiviteter. Det kommer blant annet fram i en undersøkelsen hvor innbyggere graderte ulike såkalte «borgerdyder» i prioritert rekkefølge⁶:

1. Ta ansvar for sin egen familie og nære slekt
2. Respektere folk som har andre livssyn
3. Stemme ved valg
4. Tre støttende til for folk som trenger hjelp

¹ Informasjon fra samlingen finner du her: <http://www.ks.no/fagomrader/samfunn-og-demokrati/kommunereformen/ks-tilbud-til-kommunene/erfaringsseminar-om-a-bygge-nye-kommuner/>

² Presentasjoner fra samlingen finner du her: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/lokaldemokrati/program-for-prosjektledersamling-29.-og-30.-mai-2018/id2593465/>

³ Informasjon fra konferansen finner du her: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/lokaldemokrati/program-og-pamelding-til-lokaldemokratikonferanse/id2605096/>

⁴ Informasjon om lokaldemokratiundersøkelsen her: <https://www.bedrekommune.no/lokaldemokrati>

⁵ <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/politiske-ressurser-og-deltakelse>

⁶ <https://www.fagbokforlaget.no/Det-norske-demokratiet-i-det-21.-%C3%A5rhundre/I9788245016147>

5. Ikke forsøke seg på skattesnyteri
6. Alltid følge lover og regler
7. Være tolerant overfor folk med andre levemåter
8. Holde seg orientert om viktige samfunnsspørsmål
9. Bry seg om hva som skjer i nabolaget
10. Delta i diskusjoner om viktige samfunnsspørsmål
11. Delta aktivt i frivillig organisasjonsarbeid
12. Være medlem av et politisk parti
13. Påta seg offentlige verv

2.4. Kort om status i dagens kommuner

Valgdeltakelsen i dagens tre kommuner har ved de to siste valgene vært som følger:⁷

	Søgne	Songdalen	Kristiansand
Valgdeltakelse stortingsvalg 2017	77,7	74,4	76,4
Valgdeltakelse lokalvalg 2015	60,5	56,1	58,3

Det har ikke vært mulig å framskaffe sammenlignbare data over tilhørighet i organisasjoner, deltakelse i aksjonsgrupper el lign. Det er av prosjektgruppas oppfatning at innbyggerne i alle dagens tre kommuner har høy grad av engasjement for lokalmiljøene sine. Dette kom tydelig fram på de områdevisse dialogmøtene, og illustreres med følgende sitater:

- **Tveit:** Ekstremt mange ildsjeler som drar. Det betyr alt. Det gjør at man får tilhørighet og ting blir bra. Det å være engasjert i forskjellige ting gir liv, nettverk, man treffer hyggelige mennesker, og man betyr noe for andre
- **Grim:** Stort engasjement generelt på Grim. Mange som vil gjøre noe. Noen må gå i bresjen. Lett å få folk med.
- **Vågsbygd:** Mange som ønsker å påvirke, alle typer lag og foreninger.
- **Songdalen.** Aldri vanskelig å få med foreldre på frivillig arbeid.
- **Søgne:** Dugnadsånden er stor. Frivilligheten står sterkt i Søgne. Vi ønsker å drive frivillighet lokalt.

3. Nærdemokratiske ordninger og lokale kontaktpunkt

3.1. Definisjoner på nærdemokratiske ordninger

Regjeringen sier følgende om nærdemokratiske ordninger⁸:

Nærdemokrati omfatter et avgrenset geografisk område mindre enn kommunen, og det fungerer som plattform for deltakelse og engasjement for befolkningen i dette avgrensede området.

Nærdemokratiske ordninger kan være en god måte å involvere befolkningen i saker som angår dem. Nærdemokratiske ordninger er et av flere tiltak for å styrke lokaldemokratiet når kommunegrenser endres, og det kan bidra til å gjøre avstanden mellom innbyggere og politikere i den nye kommunen mindre. Ordningene kan motivere til medvirkning og mer langsiktig deltakelse.

I følge rapport fra NIBR⁹ kan nærdemokratiske ordninger deles inn i tre hovedkategorier:

⁷ http://www.kommuneprofilen.no/Profil/Politikk/DinRegion/valg_storting_deltakelse_region.aspx

⁸ <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/Verktoy/lokaldemokrati/veilederen/kommunen-og-innbyggerne/nardemokratiske-ordninger/id2425372/>

1. Frivillige organisasjoner med bestemt geografisk nedslagsfelt med følgende kjennetegn:
 - Fri og uavhengig innbyggeraktivitet – skal vareta interesser
 - Fellesskap- og identitetsskapende
 - Varierende relasjon til kommunen
2. Foreningsbasert lokalutvalgsmoell med følgende kjennetegn:
 - Informasjon, initiativ og diskusjonsfora
 - Link mellom folkelig engasjement og representative organer
 - Fellesskap- og identitetsskapende
3. Organ med delegert beslutningskompetanse (avgjørelsesmyndighet) og tjenesteanvar (for eksempel bydelsråd, kommunedelsutvalg) med følgende kjennetegn:
 - Delegert ansvar for budsjett eller tjenester
 - En viss beslutningskompetanse

Alternativ 3 er ikke aktuell i nye Kristiansand siden fellesnemnda allerede har vedtatt at nye Kristiansand ikke skal ha kommunedelsråd/bydelsråd med delegert beslutningsmyndighet (vedtak i møte 27. februar 2018). Alternativ 1 vil være beboerstyrt, og er en moell innbyggerne selv tar initiativ til og driver. Dermed er det ulike varianter av alternativ 2 som er vurdert av prosjektgruppa, der kommunen har en aktiv rolle i å tilrettelegge for dialog med lokale representanter. Prosjektgruppen har særlig lagt merke til eksempler fra følgende Sandefjord og Vejle kommune¹⁰:

Dagens **Sandefjord kommune** (62 754 innbyggere) har gode erfaringer med en ordning med nærmiljøutvalg som skal videreutvikles i nye Sandefjord kommune¹¹.

Organisering: 22 nærmiljøutvalg som følger skolekretser. Alle innbyggere i skolekretsen er valgbare medlemmer i styret. Alle registrert i Brønnøysundsregisteret.

Politisk forankring: Hovedutvalg for kultur, friluftsliv, by- og stedsutvikling.

Rolle: Utvikle gode oppvekstvilkår for barn og unge, og ha uttalerett i alle forhold som angår innbyggerne i nærmiljøet, uavhengig av aldersgruppe. De er høringsinstanser i reguleringssaker og planarbeidet i kommunen, og involveres i kommuneplanarbeidet med egne arbeidsmøter og åpne folkemøter. De deltar i dialogmøter mellom kommunens folkevalgte og administrasjon, definerer egne satsningsområder, forvalter kommunalt tilskudd og stimulerer frivilligheten og samholdet i lokalmiljøene.

Ressurser: Det er avsatt ca kr 75 000 som grunntilskudd + kr 69,47 pr ungdom under 20 år, og i tillegg får 6 ungdomskolekretser ca kr 400 000 til positive prosjekter. Dette ermidler som disponeres av skoleleder.

Vejle kommune (115 000 innbyggere) har hatt lokalråd siden den danske kommunereformen i 2007¹².

⁹ <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NIBR/Publikasjoner/Publikasjoner-norsk/Erfaringer-med-naerdemokratiske-ordninger-i-Norden>

¹⁰ Se også hefte om nærdemokratiske ordninger fra 2015: <https://distriktssenteret.no/litteratur/naerdemokrati-kunnskapshefte/>

¹¹ Se Sandefjords presentasjon: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/lokaldemokrati/program-for-prosjektledersamling-29.-og-30.-mai-2018/id2593465/>

¹² Se Vejles presentasjon på lokaldemokratikonferanse i mai: https://www.regjeringen.no/contentassets/ffb627c473534dfbbec274a070a80011/2_vejle.pdf

Organisering: 29 lokalråd som dekker hele kommunen med lokal tilpasninger: 5 byer (hvor 3 bykvarter har egne lokalråd), 7 bynære landsbyer og 15 landsbyer. Beboerne velger selv hvordan de vil være representert. Alle råd inviteres sammen til årlige møter.

Politisk forankring: Utvalget for lokalsamfunn og nærdemokrati. Har egen strategi for samarbeid mellom kommune og lokalsamfunn, og inngår samarbeidsavtaler med hvert lokalråd.

Rolle: Roller og oppgaver varierer mellom lokalrådene og avtales for hvert lokalråd i egne samarbeidsavtaler.

Ressurser: Kr 5 mill til små og store tiltak, hvorav 50% går til tiltak beboerne selv styrer. Hovedutvalget vedtar budsjett og fordeling, og godkjenner mer enn 25 borgerdrevne prosjekter hvert år. Hvert lokalråd får kr 10 000 i driftsmidler/kaffepenger. De har 3 administrative medarbeidere, og sekretariatet er lokalrådenes inngang til kommunen med spesielt ansvar for å følge opp ideer eller saker som kan være vanskelig å ansvars plassere. Hvert lokalområde har nettsider - «Lokalt DNA i Vejle kommune»¹³. Beboere og aktører i lokalmiljøet bidrar med egenfinansiering av prosjekt og tiltak samt innhenting av ekstern finansiering.

3.2. Innspill fra innbyggere på dialogmøtene

På dialogmøtene hadde deltakerne stor tro på at dialogmøter var en god møteform i ny kommune. Eksempler på utsagn:

- *Faste dialogmøter er bra ide. Trenger ikke være fast opplegg. Samlinger som dette burde vært gjort oftere f.eks en gang i året. Viktig å få inn ledere for foreninger på slike samlinger. Ta gjerne med lokalt ansatte i kommune, fra for eksempel skole, fritid – og ledere.*
- *Kan være åpne møter uten fast agenda, ikke faste saker, men åpen dialog. Få vite hvem man skal spørre. Kan orientere hverandre om hva som skjer, og hva som kommer. Tror dialogmøter hadde gjort det enklere å ha en oftere og jevnere kontakt.*

Samtidig var det mange som utrykte at de hadde mistet troa på nytten av å engasjere seg, noe som særlig kom fram på møtene i Søgne og Songdalen:

- *Dette møtet er for tidlig. Spesielt i forhold til at det er mye frustrasjon rundt prosessen som endte opp i en tvangssammenslåing. Mange føler seg overkjørt. Kan ikke gjøre noe annet enn å gjøre det beste ut av det. Vi kan ikke trenere, bruke krefter på det er dumt. Hvis vi skal legge tilliten til dere, må vi kjenne på at vi får gjennom sakene våre og at vi ikke blir en fjert i den store kommunen.*
- *Opplevelsen av tillitsbrudd er noe mange sitter med, føler seg overkjørt. For å få tillit tilbake må det være en skikkelig dialog der man føler seg hørt og sett. Og ikke bare et møte der man kan si at man har hørt på innbyggerne, uten at det skjer noe.*
- *Tvangssammenslåing virker demotiverende for engasjement*
- *Viktig at alle innbyggere føler seg som en del av den nye kommunen. Politikerne må snakke med folket. Det er også viktig for å skape politisk engasjement.*

Men de fleste mente at en form for jevnlig kontakt mellom innbyggere og politikere kan være et av tiltakene for å gjenskape tillit.

På dialogmøtene var det mange som tok opp utfordringer med representativitet, og geografiske avgrensninger, og hvem som bør invitere. De fleste mente det burde være et fast utvalg som møter politikerne, og at det bør bestå av et representativt utvalg hvor det er kommunen som utformer kriteriene for utvelging. Eksempler på utsagn:

¹³ https://vongekollemorten.files.wordpress.com/2017/02/lokal-dna_veile-byer.pdf

- *Hvis kommunen inviterer, kan man sikre systematikk og representativitet.*
- *Lettere å få ildsjeler til å samarbeide hvis kommunen inviterer. Viktig å ha styrt deltakelse, ikke åpne møter.*
- *Beboermøter er noe kommune må innkalle til, sammen med velforeninger. Størrelse /område vil avhenge av tema. Her bør det være kommunen som inviterer, hvis interesseforening blir det annen vinkel. Hvis kommunen blir det mer nøytralt.*

Noen mente at bruk av sosiale medier og nettsider for de ulike delområdene burde være noe å satse på. Svært mange var opptatt av at en pengepott til lokale tiltak vil bety mye for å holde engasjementet oppe, siden det kunne bidra til kort vei fra ide til handling.

Flere av deltakerne på dialogmøtene ønsket at kommunestyret og hovedutvalg skal avholde noen møter ute i områder og bydeler. Mange understreket hvor viktig det er at de folkevalgte har befaringer og gjør seg kjent med de ulike delene av kommunen før de tar viktige avgjørelser. Flere nevnte også at det bør være enkelt å kontakte partigruppelederne og partigruppene. Eksempler på utsagn:

- *Hvis hovedutvalg har møter ute i bydelene, kan det antagelig få flere innbyggere til å komme på politiske møter. Kan gjerne ta opp saker som er lokale i disse møtene.*
- *Viktigst å vite om ordfører og hovedutvalgsledere. Og gjerne gruppelederne for partiene. Fint med kontortid hvor de kan nås.*
- *Gjerne ha politikere som har med kultur eller idrett og som kommer ut til idrettsklubbene og ser hvordan vi har det. Det hadde det vært om fint politikerne som har med kultur å gjøre har et årlig møte med lag og foreninger*
- *Høres fint ut med faste møter mellom kommunen og bondelagene slik de har i Songdalen. Kunne vært felles for bønder fra hele nye Kristiansand. Kunne vært en god ide m faste møter med bønder fra hele den nye kommunen, snakke om planer og strategier*

Innbyggerne var opptatt av at politikerne burde representere hele den nye kommunen. Noen ønsket ordning med egen politisk ombudsperson for hvert område. På dialogmøtet med de lovpålagte rådene kom det opp en ide om «Arendalsuke ute i bydelene», hvor det kunne inviteres til ulike temadager i ulike lokalområder.

3.3. Prosjektgruppas anbefalinger

Prosjektgruppa anbefaler en 3-årig forsøksordning hvor formannskapet har faste dialogmøter i fire utvalgte geografiske områder i perioden 2020-2022. Deltakerne bør inviteres etter noen gitte kriterier som sikrer bredde og representativitet, og skal representere ulike innbyggergrupper, lokalt organisasjonsliv og næringsliv. I tillegg bør det være representanter fra kommunale tjenester som har aktiviteter i lokalmiljøet.

Mål med dialogmøtene vil være å tilrettelegge for at lokale organisasjoner og ildsjeler kan utvikle samarbeid og ideer om hva som kan gjøre lokalsamfunnet til et enda bedre sted å bo. Det er også et mål at politisk ledelse blir kjent med lokale forhold.

Både Søgne og Songdalen bør være prioritert for å imøtekomme noen av bekymringene ved at det blir en stor kommune. I tillegg kan forsøksordningen prøves ut i 2 delområder i dagens Kristiansand som har behov for spesiell oppmerksomhet.

Prosjektgruppa mener disse dialogmøtene skal avholdes av formannskapet. Det sikrer at politisk ledelse blir kjent med de utvalgte lokalområdene, og vil bidra til at den administrative toppledelsen i kommunen er orientert om lokale forhold. Dette kan underbygge formannskapet rolle som overordnet politisk organ med ansvar for helhetlig samfunnsutvikling.

Prosjektgruppen anbefaler i tillegg at både formannskap og hvert hovedutvalg skal lage en plan for befaringer og møter på ulike steder som sikrer at de gjør seg kjent i hele den nye kommunen og de aktuelle tjenestestedene i løpet av valgperioden. Samtidig bør

hovedutvalgene vurdere om hovedutvalgsleder skal ha faste treffetider i servicesentrene. Behov vil variere mellom hovedutvalgene, og det kan også variere gjennom året. Det bør legges til rette for at innbyggere kan sende inn spørsmål i forkant av møtene.

Prosjektgruppen oppfordrer alle partigruppene til å ha noen gruppemøter i Søgne og Songdalen, og at det gjøres kjent når og hvor de kan treffes.

Digitale verktøy må brukes mer og bedre for å styrke dialog mellom politikere og innbyggere. Andre kommuner har prøvd ut ordninger for å få opp interessen for politiske saker. I Helsingborg har ordfører «ettersnakk» live etter hvert kommunestyremøte. De prøver også nå et «oppsnakk» før møtet¹⁴, noe som følges av flere innbyggere enn streaming av selve møtene.

4. Oppgaveutvalg

4.1. Definisjoner av oppgaveutvalg og erfaringer fra andre kommuner

Begrepet oppgaveutvalg brukes i denne sammenheng for å beskrive ad hoc komiteer som oppnevnes med forankring i Kommunelovens § 10, nr 5:

Kommunestyret og fylkestinget kan opprette komiteer til forberedende behandling av saker og til å utføre særskilte verv. Slik komité kan også tildeles myndighet til å avgjøre enkeltsaker som har direkte tilknytning til komiteens oppdrag.

Oppgaveutvalg er en politisk arbeidsform hvor lokalpolitikerne samarbeider med innbyggere om å utvikle ny politikk, lage forslag til strategier og tiltak. Flere danske kommuner har prøvd ut ulike varianter av oppgaveutvalg. Det er også noen norske kommuner som har erfaring med arbeidsformen, for eksempel Svelvik og Marnardal.

Det er kommuneestyret som definerer tidsperiode og tematikk for oppgaveutvalgene, samt hvordan de skal settes sammen. Representantene er vanligvis både politikere og oppnevnte innbygger-representanter, med administrasjonen som fasilitator. Oppgaveutvalget har kun rådgivende funksjon, og har ikke vedtaksmyndighet

5.2. Eksempler fra Gentofte og Svelvik

I Gentofte er det utarbeidet mål og retningslinjer for forholdet mellom kommunestyret, de faste («stående») politiske utvalgene og oppgaveutvalgene¹⁵. Der er det hovedutvalgene som identifiserer områder hvor det er behov for utvikling, og vurderer om det skal nedsettes et oppgaveutvalg eller om det er måter å involvere borgerne på. Hovedutvalgene er bindeledd mellom oppgaveutvalgene og kommunestyret.

Oppgaveutvalgene skal i fellesskap med borgerne og andre interessenter utvikle ideer, forslag til politikk og nye strategier til kommunestyret. Oppdraget for hvert utvalg utarbeides av politikere og administrasjonen sammen. Oppdraget skal inneholde beskrivelse av oppgaven som skal utføres og tilhørende leveranser. Det skal også legges ved forslag til medlemmer, politikere og borgere samt informasjon om deres kompetanse og bakgrunn.

Rekruttering av borgere til oppgaveutvalgene skjer gjennom nettverk, annonsering, oppslag i media etc. Det lages en liste som er grunnlag for oppnevning. Deretter er det kommunestyret som oppnevner borger-representantene. Utvalget ledes av politikere fra

¹⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=x00yccb0Qbl>

¹⁵ Det som beskrives fra Gentofte kommune ble presentert av Kommunaldirektør Frank E. Andersen under KS sin rådmannssamling i København 21 .august 2018

kommunestyret. Forskere, eksperter og andre involveres ved behov i tillegg til de oppnevnte representantene.

Erfaringen fra Gentofte er at oppgaveutvalgene har resultert i at man lykkes med å skape noen sammen. Flere blir involvert i politisk arbeid. Det gir større engasjement og støtte når løsninger skal realiseres, og det resulterer i bedre løsninger som matcher behovet hos innbyggerne.

I Svelvik kommune er det kommunestyret som oppretter oppgaveutvalgene, vedtar oppgaveutvalgenes mandat og velger de folkevalgte medlemmene¹⁶. Tema for nye oppgaveutvalg vedtas av kommunestyret hvert år i juni. Politikerne som velges inn i oppgaveutvalgene velger de andre medlemmene (innbyggere/andre) etter gjennomført annonsering og vurdering fra administrasjonen. Innbyggerne i utvalget representerer kun seg selv, ikke lag/forening eller lignende. Innbyggerrepresentantene i utvalget er likestilte med politikerne i utvalget. Oppgaveutvalget har inntil 15 medlemmer; normalt 5 politisk valgte representanter og 10 innbyggere/andre relevante deltakere. I reglementet for oppgaveutvalg i Svelvik kommune sies det følgende:

Formålet med oppgaveutvalgene er å styrke samarbeidet mellom lokalpolitikere og innbyggerne, og sikre optimale vilkår for innovativ og ressurseffektiv utvikling.

Oppgaveutvalg er midlertidige, rådgivende og tematisk avgrensede utvalg. De skiller seg fra de eksisterende faste utvalgene ved at de også har med innbyggere, og at de har til formål å samskape løsninger på spesifikke politikkområder, problemer og utfordringer, som er definert og avgrenset, i et mandat vedtatt av kommunestyret.

Oppgaveutvalgene er ikke å anse som politiske utvalg etter kommuneloven, men som en metode for medvirkning.

5.3. Innspill fra innbyggere på dialogmøtene

På dialogmøtene var det stor interesse for oppgaveutvalg. Mange mente det kunne være en motiverende arbeidsform for å samarbeide om konkrete problemløsninger. På alle dialogmøtene ble deltakerne bedt om å si hvilke tema som kan skape engasjement. Følgende temaer var gjennomgående:

- Oppvekst og tilbud til barn og unge
- Møteplasser og lokale kulturaktiviteter
- Idrettsanlegg
- Friluft- og grøntområder
- Trafikksikkerhet og transport
- Skolen, skolekretser, skolebygging og skolens innhold
- Frivillighet

De lovpålagte rådene meldte inn noen av de samme sakene, og hadde følgende tema i tillegg: Kommunale tjenester, tilgjengelighet og universell utforming, vold, kommunikasjonskanaler og digital kompetanse.

Prosjektgruppa har ikke hentet innspill på hvilke kommuneovergrepene temaer som skaper engasjement. Samtidig er det kjent at de store utfordringene som alle kommuner vil møte framover krever både samarbeid og involvering fra innbyggere og andre samfunnsaktører. Dette er beskrevet blant annet i kommuneplanene. Oppgaveutvalg kan være en arbeidsform som kan passe for å finne løsninger på såkalte «samfunnsfloker».

¹⁶ <https://www.svelvik.kommune.no/politikk-og-lokaldemokrati/politikk-og-lokaldemokrati/lokaldemokrati/oppgaveutvalg/>

5.4. Prosjektgruppas anbefalinger

Prosjektgruppa anbefaler at alle hovedutvalgene prøver ut oppgaveutvalg som samarbeidsform i neste valgperiode. Det vil gi de folkevalgte i den nye kommunen erfaring i denne arbeidsformen, og godt grunnlag for å vurdere hvordan samarbeid, samhandling og samskaping skal utvikles videre.

Det er viktig at det tilrettelegges for at representasjonen blir bred, og at «svake» stemmer blir hørt. Kompetansesammensetning må tolkes bredt, ikke bare faglig, men også innbyggernes erfaringer kan være aktuell kompetanse å etterspørre. Oppgaveutvalgene bør etterstrebe å ta i bruk digitale hjelpemidler for å få innspill fra flere enn de som er oppnevnt.

Målet med utprøving av oppgaveutvalg vil være å styrke samarbeid mellom politikere og innbyggere om å finne løsninger på prioriterte utviklingsområder. Eksempler på aktuelle temaer i de ulike hovedutvalgene:

- Hovedutvalg for teknisk, klima-miljø: Senterutvikling Tangvall og eller Nodeland. Hvordan skape levende bydelssenter som arena for identitet og aktivitet?
- Hovedutvalg omsorg og helsefremming: Nettverksfattigdom.
- Hovedutvalg for oppvekst og utdanning: Inkludering lavinntektsfamilier.
- Hovedutvalg for kultur og innbyggerinvolvering: Framtidas innbyggertorv. Hvordan kan de bli møteplasser for innbyggere, frivillige og private aktører som ønsker å utvikle sine lokalsamfunn?
- Formannskapet: Reduksjon av klimautslipp
- Hovedutvalg for administrasjon: Heltid. Hvordan kan kommunen som arbeidsgiver øke antall heltidsstillinger?

Hvis fellesnemnda støtter anbefalinger om oppgaveutvalg, må det utarbeides eget reglement som beskriver formål og retningslinjer.

6. Demokratiprojekt barn og unge

5.1. Bakgrunn og erfaringer

Alle dagens tre kommuner har aktive ungdomsråd/ungdomsutvalg. På flere av dialogmøtene kom det ungdom som deltok aktivt med innspill som gjaldt saker og former for engasjement.

Ungdomsråd i alle kommuner ble lovfestet sommeren 2018, og departementet skal nå utarbeide forskrifter for ungdomsrådene. Organisering av ungdomsråd i nye Kristiansand vil være en egen prosess som vil starte høsten 2018. Barn og unges rett til å bli hørt er blant annet forankret i Barnekonvensjonen¹⁷, artikkel 12, om barnets rett til å gi uttrykk for sin mening:

1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

2. For dette formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett.

¹⁷ <http://barneombudet.no/dine-rettigheter/barnekonvensjonen/>

Det er mange metoder som kan brukes for å få med ungdom til å komme med ideer og samarbeid om løsninger. For eksempel kampanjen «Den grønne kampen»¹⁸, som er en ny miljøkampanje som tilbys alle ungdomsskoler i Kristiansandsregionen. «Den grønne kampen» er testet ut av Oddemarka skole og Songdalen ungdomsskole, og skal bidra til redusert foreldrekjøring og bedre folkehelse for ungdom. Den grønne kampen består av tre deler:

- Innovasjonscamp med tema miljøvennlig transport
- App-registrering av reiser til skole og på fritid
- Miljøprosjekt - elevarbeid som juryeres

Et annet eksempel er når innovasjonscamp som metode ble brukt i arbeidet med revisjon av samfunnsdelen av Kristiansands kommuneplan i 2017. Både Oddemarka skole og Vågsbygd videregående skole deltok, og det kom veldig gode og nyttige innspill. Kristiansand har også gode erfaringer med å bruke «Min stemme ut» som metode for å få unge, nyankomne innvandrere til å delta i samfunnsdebatten via sosiale medier¹⁹.

6.2. Prosjektgruppas anbefalinger

Prosjektgruppa anbefaler at det det igangsettes eget lokaldemokratiprojekt for og med ungdom i 2018 og 2019 for å få innspill til hvordan medvirkning og samskaping kan involvere ungdom i ny kommune. Ungdomsutvalgene i dagens tre kommuner kan få ansvar for prosessen.

Aktuelle tiltak i et demokratiprojekt kan være:

- Skoleoppgaver, invitere skoler til å delta
- Spørreundersøkelse
- Tematiske prosjektgrupper
- Bruk av sosiale medier eller andre digitale verktøy
- Deltakelse i allerede planlagte involveringsprosesser som for eksempel «En by for alle» uke 6 i Kristiansand²⁰, «Ung medvirkning i Agder 2020», juni 2019 i regi av fylkeskommunen, og «Grønn uke» i Kristiansand i forbindelse med FNs miljødag 2019. Her vil det bli et særlig fokus på involvering av innbyggere i miljø og klimatema.

7. Diverse tiltak som fremmer tillit og deltakelse

6.1. Åpenhet, transparens og tilgjengelighet

På dialogmøtene var innbyggerne opptatt av at de må kunne stole på politikerne. Her er noen utsagn:

- *Viktig at vi får en kommune vi kan stole på! At vedtakene blir fulgt opp.*
- *Politikerne må være modige nok, og slik at det ikke bare blir bekjentskaper o.l. som avgjør saker.*
- *Engasjement og tillit er gjensidig forsterkende. Når man mister tillit til de som bestemmer, er det vanskelig å mobilisere.*

I tillegg var det mange som var opptatt av at kommunen måtte oppleves tilgjengelig, og i Søgne og Songdalen var innbyggerne særlig opptatt av at servicetorvenes rolle. De vil

¹⁸ <https://www.kristiansand.kommune.no/aktuelt/inviterer-ungdomsskoler-til-den-gronne-kampen/>

¹⁹ Se link: <https://www.kristiansand.kommune.no/aktuelt/suksess-for-ytringsprosjekt/>

²⁰ <https://www.kristiansand.kommune.no/aktuelt/stor-aktivitet-i-uke-6---kristiansand---en-by-for-alle/>

ikke lenger være i kommunesenteret, og kan i stedet utvikles til en form for møteplasser samt utprøving av nye former for kommunikasjon mellom innbyggere og saksbehandlere.

På alle dialogmøtene etterlyste innbyggerne tydelige kontaktpunkt i kommunen, helst i form av personer som har overblikk og kan hjelpe innbyggere og organisasjoner fram i systemet. Eksempler på utsagn:

- *Man føler seg liten. Blir overkjørt og vet ikke hvem man skal kontakte. Kunne gjerne hatt et system der man kunne komme i kontakt med politikere eller kommune om aktuelle ting som skjer. Kommunen føles som en koloss som bare bestemmer noe og vi må finne oss i det.*
- *Bør være lettere å få kontaktpunkter i kommunen, mindre avhengig av å treffe rett person i administrasjonen.*
- *Servicetorget kan bli viktig møteplass, med pott til frivillighet. Når huset ikke er rådhus lenger, kan det kanskje brukes til andre aktiviteter? Servicetorget må bestå lokalt – så da slipper man å stå å skjelve på det store torvet. Blir det mulig å treffe noen på rådhuset fortsatt? (Songdalen)*
- *Kan servicetorget få utvidet tilbud enn dagens eller andre formål nå som en del av funksjonene på huset kommer til å flytte til byen. Det blir vel noen rom ledig på rådhuset – vi kan vel ha en samlingsstue og stands her? Møtesteder på tvers av generasjoner – En oppfordring til andre lag og foreninger. Vis dere fram og engasjer folk. (Søgne)*

De lovpålagte rådene var opptatt av kommunikasjonsformer;

- *Kontakt er viktig for at det skal lykkes. Kommunikasjon fra politikere og fra administrasjonen må være skrevet på en måte sånn at folk forstår det. Kort, lettfattelig, og enkelt språk. Flinkere til å formulere seg enkelt og folkelig.*
- *Man må bruke ulike informasjonskanaler, da det ikke er alle som har pc.*

I dagens tre kommuner er det vanlig praksis at informasjon om de politiske møtene publiseres og gjøres tilgjengelig i servicetorvene, samt at kommune/bystyremøtene streames. I Søgne streames også andre politiske møter. I alle tre kommuner kan innbyggerne sende inn spørsmål i forkant av kommunestyremøtene («åpen spørretid») som blir besvart av ordfører i møtet. Når det gjelder innsyn i postlister, har både Søgne og Songdalen har fulltekst-løsninger, mens i Kristiansand må man be om innsyn.

6.2. Medvirkning i planer

På dialogmøtene var det flere deltakere med erfaringer fra deltakelse i planprosesser, og de hadde diverse innspill til forbedringer. For eksempel at høringer bør være bredere og involvere flere interessenter, at det er avgjørende å komme tidlig nok inn til å kunne ha reell påvirkning, og at informasjon om planenes hensikt og innhold bør være poengtert, tydelig og inviterende.

De lovpålagte rådene var særlig opptatt av brukermedvirkning, og at kommunens politikere og administrasjon må få opplæring i hvordan man sikrer målrettet og god brukermedvirkning både på systemnivå og individnivå.

Prosjektgruppa er kjent med ulike nye former for medvirkning²¹. Det gjelder blant annet:

- *Gjestebud*: Dette er prøvd ut blant annet i Svelvik og i Trondheim²². Trondheim velger ut såkalte byutviklingsverter, valgt ut blant vanlige innbyggere i Trondheim. De inviterer sine venner hjem til gjestebud og diskuterer hva som bør være viktig når morgendagens Trondheim skal formes.

²¹ <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunereform/Verktoy/lokaldemokrativeilederen/kommunen-og-innbyggerne/innbyggernes-medvirkning-i-planprosesser/id2425535/>

²² [Les mer på sidene til Trondheim2030.](#)

- *Innbyggerpanel:* Både Trondheim og Stavanger er byer som prøver ut ulike former for innbyggerpanel. Bergen er i ferd med å søke midler til «Byrådspanel» for å fremme samskaping og demokratisk innovasjon. Bergen: Byborgerpanel som demokratisk innovasjonstiltak: Folk ble valgt via loddtrekning. 80 deltok, alle fikk honorar. De skulle mene noe om kommunens organisering, og da særlig bydelsorganisering. De fikk info, og en rekke undersøkelser som skulle besvares, samt at de hadde gruppearbeid. Fikk undersøkelse med 4 dimensjoner: Antall, oppgaver, delegering, valg av representanter. Samme undersøkelse ble gjort en gang til etter at de hadde drøftet i grupper. Ønsket få og store bydeler, og direkte valg på bydels politikere etter bydels partifordeling.
- *Digitale verktøy:* Bruk av sosiale medier for å få innspill på kommunens utvikling, som i «Københavnersnak²³». Kristiansand prøvde ut en medvirkningsapp iKRS i som nye metoder i arbeidet med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel i 2017. Dette ble vurdert som svært vellykket, og kan med fordel videreutvikles.

6.3. Samskaping og idemottak

Prosjektgruppen er kjent med at samskapende innovasjon er et begrep som i stadig større grad brukes for å beskrive nye roller og arbeidsformer for kommunale ledere og ansatte²⁴. KS sier blant annet at²⁵:

Samskaping handler om å invitere inn til likeverdige samarbeidende partnerskap hvor ulike aktører får gi selvstendige bidrag til å definere, designe, implementere og drive fram løsninger sammen med profesjoner, forvaltning og politiske myndigheter.

I KS sin håndbok for samskaping står det blant annet²⁶:

Det er tiltakende oppmerksomhet både blant praktikere, forskere og politikere over hele verden om hvordan framtidens velferdsbehov skal løses. Mange peker på at bedre koplinger av ressurser på tvers av sektorer og kompetansemiljøer er nødvendig. Mange opplever at det offentlige er kommet langt vekk fra innbyggerne, og at vi derfor trenger å styrke samfunnets demokratiske verdier. Sterkere demokratiske koblinger krever at vi i større utstrekning enn hva som har vært vanlig, ser kommunen som sted – ikke en organisasjon... .. Samskapende sosial innovasjon er betegnelsen på det konkrete samarbeidet som beveger seg på tvers av innbyggere, profesjonelle og frivillige krefter, både på mellommenneskelig plan, og på tvers av organisasjoner.

Frivillighet Norge er også opptatt av samskaping²⁷:

Frivilligheten er sivilsamfunnets aktør. Vi er ikke politikere, og vi er ikke byråkrater. Frivilligheten er ofte først ute med å identifisere et problem i samfunnet – en rolle som er helt nødvendig i et aktivt demokrati... Samskaping har de siste årene har blitt omtalt som oppskriften på et trygt og godt lokalsamfunn, og et verktøy for å løse kommende utfordringer innen velferd og folkehelse. Samskaping kan være en egnet metode hvor frivilligheten, politikere og næringsliv sammen skaper ressurser som kan løse utfordringer i nærmiljøet. .. Vi vet at frivillige lag og foreninger ønsker å samarbeide mer med kommunen. Men samskaping bør være tydelig avgrenset og

²³ <https://www.kk.dk/kobenhavnersnak>

²⁴ <http://www.ks.no/globalassets/vedlegg-til-hvert-fagomrader/utvikling/fou/fou-rapporter/forskningsrapport---samskaping.pdf>

²⁵ <http://www.ks.no/fagomrader/utvikling/innovasjon/samskaping/samskapende-sosial-innovasjon/>

²⁶ <http://www.ks.no/globalassets/vedlegg-til-hvert-fagomrader/utvikling/fou/fou-rapporter/handbok-for-samskaping-i.pdf>

²⁷ <https://kommunal-rapport.no/meninger/kronikk/2018/04/samrore-om-samskaping>

med klare mål om hva man vil oppnå. Ikke minst må det skje på frivillighetens premisser. Frivillighet drives for og av folk flest over hele landet – og det er tross alt folket politikere og kommunen er til for.

I Helsingborg prøver man å få til samskaping gjennom etablering av fire tverrsektorielle reformgrupper på sentrale samfunnsutfordringer integrering, digitalisering, klima, arbeid²⁸. Gruppene hadde 8-12 deltakere fra næringsliv, organisasjonsliv og academia, og fikk ett år til å lage forslag til løsninger.

Flere byer i andre land prøver ut partnersamarbeid om bruk av lokaler som arenaer for medvirkning og involvering. Det gjelder for eksempel «ByLab i Bodø²⁹. Kristiansand og UiA har en dialog om «OpenLab» mer lignende Stockholms Open Lab, som er et vidt samarbeid mellom de viktigste universitetene i byen, kommunen og regionale aktører. De ulike eierne presenterer utfordringer, og det kan være studenter som gjøre teambaserte studentoppgaver basert på utfordringene. Det kan også være en arena der næringsliv treffer kommune og universitetene, forskere deltar. Det fysiske bygget er både en kafe, et coworkingspace og et møtested for å diskutere utfordringer og løsninger. I nye Kristiansand er samarbeid med academia om Cool planning et eksempel på involvering av studenter i byutvikling³⁰.

Verktøyet P:L (*Problem:Løst*) er eid av Batteriet (Kirkens Bymisjon). Det er et konsept som bruker workshoper for å skape nye forretningsideer eller tiltak som løser samfunnsproblemer. P:L er en samarbeidsarena der ulike sektorer som næringsliv, det offentlige, universitet, frivillige organisasjoner og brukermiljøer samarbeider om sosial innovasjon. Gruppene jobber sammen for å løse problemene gjennom nyskapende tiltak eller forretningsidéer. Tiltaks- eller forretningsidéene blir pitchet for investorer, næringslivsledere og/eller politikere og offentlige ledere. Målet er at gruppene, enkeltpersoner eller et privat/offentlig samarbeid tar idéen videre. Idéene blir dokumentert, og gjort offentlig og tilgjengelig for videreutvikling etter en open source modell.

Blant annet er Asker, Bærum, Drammen og deler av Oslo er med på prosjekt om NYBY: <https://nyby.no>. Og det foregår utstrakt utveksling av ideer for innbyggerinvolvering internasjonalt³¹. Dagens Kristiansand er med i et SmartBy nettverk for innbyggerinvolvering, noe som kan bli svært nyttig for den nye kommunen³².

Systemer for innmelding av prosjekt og ideer er blant annet gjort i Trondheim³³. Studenter, forskere, sosiale entreprenører eller andre som ønsker å sette i gang forsknings- og utviklingsprosjekter sammen med Trondheim kommune, uten at de helt vet hvordan de skal henvende seg til kommunen, kan melde prosjektet sitt til kommunen gjennom et enkelt skjema på nett. Henvendelsen går da til kommunens seks koordinatører for forskning, utvikling og innovasjon, som forsøker å koble initiativet til relevante aktører i kommunen.

På dialogmøtene var det flere av deltakerne som ønsket at kommunen skulle invitere sammen organisasjoner og personer med sammenfallende interesse og utfordringer, både til erfaringsdeling, påfyll og ideutvikling. Mange grupper trodde det ville være stor nytte og interesse for at organisasjoner og personer med felles interesse og utfordringer treffes

²⁸ <http://www.mynewsdesk.com/se/helsingborg/pressreleases/helsingborgs-stad-tar-hjaelp-av-naeringslivsprofss-foer-att-moeta-framtidens-utmaningar-2017903>

²⁹ https://www.regjeringen.no/contentassets/ffb627c473534dfbbec274a070a80011/8_bodo.pdf

³⁰ <https://www.nmbu.no/aktuelt/node/35745>

³¹ Se eks her: <https://medium.com/@michelle.zucker/we-wanted-to-know-can-citizens-engagement-be-used-to-drive-whole-system-innovation-ff483e532cc9>

³² Nettside som viser Stavangers Smartby Satsing:

<https://www.stavanger.kommune.no/samfunnsutvikling/smartbyen-stavanger/hva-er-en-smartby/>

³³ <https://www.trondheim.kommune.no/org/organisasjon/radmansens-fagstab/forskning-utvikling-og-innovasjon/>

jevnlig i kommunedekkende møter, og at noen fra kommunene deltar på slike møter. Deltakerne ønsket også at de skulle være enkelt å melde inn ideer utenom møtene.

6.4. Prosjektgruppas anbefalinger

Prosjektgruppa vil at den nye kommunen blir kjennetegnet av åpenhet og transparens i både administrative og politiske prosesser, slik at innbyggerne kan følge med på hva som bestemmes og hvorfor. Det forventes at de tiltakene som finnes i dagens tre kommuner videreutvikles og forsterkes i ny kommune. Servicekontorene bør bli sentrale møte- og kontaktpunkt, særlig i Søgne og Songdalen.

Prosjektgruppa anbefaler at det legges til rette for tidlig involvering i kommunens planprosesser. Det bør være et særlig fokus på hvordan en kan legge til rette for å gi svakere stemmer mer kraft i samfunnsutviklingen. Innovative medvirkningsmetoder bør tas i bruk i arbeidet med kommunens overordnede styringsdokumenter og øvrig planarbeid. Prosjektgruppas anbefalinger om medvirkning i planarbeid bør innarbeides i planstrategi for nye Kristiansand. Kommuneplanprosessen for nye Kristiansand bør brukes til å teste ut flere former for medvirkning – og bli en forsøksarena for innovative medvirkningsmetoder.

Prosjektgruppa anbefaler at kommunen prøver ut ulike arenaer for samskaping i samarbeid med frivillige organisasjoner, andre aktører og kommuner. Det bør tilrettelegges for at ny kommune har lett tilgjengelige mottaks- og oppfølgingskanaler for ideer og behov som kommer fra innbyggere og samarbeidspartnere.

7. Evaluering

Prosjektgruppa anbefaler at tiltakene som skal igangsettes evalueres innen utgangen av neste valgperiode, fortrinnsvis samtidig med evaluering av politisk struktur og organisering.

Evalueringen bør gjøres av et forskningsmiljø, og ta utgangspunkt i fellesnemndas mål for de ulike ordningene.

Lokaldemokratiundersøkelsen fra KS kan gjentas i 2022, og være en del av underlaget.

Nye Kristiansand er med i KMD sitt lokaldemokratiprojekt. Prosjektgruppa anbefaler at de samme kommunene samarbeider om et felles forskningsprosjekt for å måle effekt av tiltakene.